
Nationalbiblioteket

NATIONALBIBLIOTEKETS STRATEGI FÖR PERIODEN 2016–2020

DIGITALISERING OCH ÖPPENHET SOM FÖRÄNDRINGSFAKTORER –
NATIONALBIBLIOTEKETS TJÄNSTER TILLGÄNGLIGA FÖR ALLA

Godkänd av direktionen 12 februari 2016

Digitalisering och öppenhet som förändringsfaktorer – Nationalbibliotekets tjänster tillgängliga för alla

Nationalbibliotekets nya strategi baserar sig på det nationella digitala bibliotekets öppet tillgängliga tjänster och lösningar som stöder Finnas kundgränssnitt. Målet är att underlätta forskarnas användning av forskningsmaterial i en digital miljö, betjäna allmänheten genom att erbjuda material som hör till kulturarvet i den form som behövs och erbjuda minnesorganisationerna och andra samarbetspartner infrastrukturtjänster.

Nationalbibliotekets verksamhet under strategiperioden påverkas av verksamhetsmiljöns centrala förändringskrafter: den omfattande digitaliseringen av samhället, kravet på öppenhet och forskningens utmaningar i fråga om internationalitet, innovativitet och konkurrenskraft.

Nationalbibliotekets mission

Nationalbiblioteket tryggar samhällets tillgång till det nationella publicerade kulturarvet.

Nationalbiblioteket förmedlar och producerar informationsinnehåll för forskning, studier, medborgarna och samhället samt utvecklar tjänster i samarbete med biblioteks nätet och andra aktörer i informationssamhället.

Nationalbibliotekets vision

Nationens skatter tillgängliga för alla.

”Skatterna” är bibliotekets många och unika samlingar och innehåll som biblioteket på olika sätt förmedlar till den som söker information, framför allt genom digitala tjänster. Skatterna tillhör hela nationen. ”Alla” avser enligt missionen olika användare av information, både för närvarande och i framtiden. Under strategiperioden eftersträvar biblioteket dynamiskt öppna tjänster med vilka olika användare kan utnyttja de gemensamma innehållen. Detta genomförs utifrån en tjänsteinfrastruktur som bygger på såväl samlingarna som teknik.

1. Utgångspunkter för strategiarbetet

Verksamhetsmiljöns centrala förändringskrafter

I Nationalbibliotekets verksamhetsmiljö finns många centrala förändringskrafter. Utöver de ekonomiska utmaningarna påverkas bibliotekets verksamhet av snabba tekniska förändringar och de konsekvenser som förändringarna har i fråga om informationstillgången. Frågor som gäller informationsrätt ökar utmaningarna när det gäller användningen av digital information. Biblioteksbranschens största internationella organisation IFLA har fäst särskild vikt vid detta när man har försökt skapa en bild av framtidens ”megatrender”.

Publikationsformaten och miljöerna där de sprids förändras. Förändringen syns i de uppgifter som enligt lagen om deponering och förvaring av kulturmaterial hör till Nationalbibliotekets uppgifter.

Nyredigeringen av metadata kommer att vara ett stort paradigmskifte som överskrider gränserna mellan biblioteken och andra aktörer. Nationalbiblioteket är en central aktör när det gäller bibliografiska länkade data i Finland. I framtiden kommer de öppna data som Nationalbiblioteket producerar att kunna utnyttjas också utanför bibliotekssektorn, vilket öppnar nya verksamhetsmöjligheter för applikationsutvecklare och företag.

Öppen vetenskap och nya forskningsmetoder förutsätter ett tätare samarbete mellan vetenskapssamfundet och minnesorganisationerna. Olika modeller för och försök med crowdsourcing och medborgarforskning blir vanligare och öppnar nya möjligheter för Nationalbibliotekets digitala utbud.

Digitaliseringen betonas starkt i regeringsprogrammet. För att tillgängliggöra digitala innehåll på nätet krävs det nya lösningar i samarbete. Den som kan identifiera digitala klienter när tjänsterna utvecklas kommer att ha framgång. Digitala klienter ingår i den digitala processen och de tillför nya perspektiv på tjänsteproduktion och tjänsteutveckling.

Nationalbiblioteket anser att verksamhetsmiljöns centrala förändringskrafter är följande: den accelerande digitaliseringen, öppen tillgång och fri delning, forskningens ökande internationalisering och upprätthållandet av spetsforskningens konkurrenskraft. Nationalbibliotekets strategi för perioden 2016–2020 stöder och svarar på detta.

Brett deltagande i beredningen av strategin

Strategiprocessen bestod av flera workshoppar och ledningens sammanträden. Workshopparna bildades av bibliotekets experter och ledningens representanter och de behandlade olika element av strategiarbetet. En separat workshop ordnades för bibliotekets intressenter såsom delegationer och forskare. För representanter för biblioteket ordnades också en egen workshop. En egen workshop ordnades för styrelsen. Personalens workshop ordnades i höstas.

På intressenternas workshoppar framfördes många idéer om tjänsterna och verksamheten som Nationalbiblioteket skulle kunna utveckla. Man upplevde att etablerandet och stärkandet av partnerskap medför ett betydande mervärde för alla parter. Särskilt delegationerna ansåg att Nationalbiblioteket i fortsättningen kan agera starkare för att skapa möjligheter för forskning.

Biblioteken ser fram emot nya gemensamma tjänster, bl.a. länkade data, automatisk innehållsbeskrivning, tjänster för administrering av e-resurser och centraliserad expertis, t.ex. i fråga om metadata och juridik. Överlag önskar biblioteken att Nationalbiblioteket skulle producera modulariserade tjänster.

I diskussionerna betonade direktionen det ökande samarbetet med forskare, kommersiella aktörer och internationella serviceproducenter. Direktionen föreslog att Nationalbiblioteket deltar i skapandet av nationell big data. Direktionen ansåg också att öppna publikationer och öppna data är viktiga. Direktionen krävde att Nationalbiblioteket preciserar sina spjutspetsar inom digitalisering.

Teman för workshopparna: genomslagskraft, indikatorer och process

Nationalbiblioteket ordnade workshoppar till stöd för strategiarbetet där man diskuterade bibliotekets nationella tjänsters genomslagskraft. Biblioteket har som mål att göra upp kostnads-nyttoanalyser i fråga om de viktigaste nationella tjänsterna.

I samband med att verkställighetsprogrammet gjordes upp ordnades en workshop där man inledde arbetet för att fastställa indikatorerna för uppföljningen av strategins genomförande.

Som fortsättning på strategiarbetet inleddes förnyandet av bibliotekets processkarta och nyckelprocesserna.

Strategiperiodens utmaningar i fråga om kompetens

Skapandet av digitala tjänster och innehåll för omfattande användning förutsätter gedigen kompetens. Nationalbiblioteket har ett riksomfattande ansvar när det gäller många tjänster, vilket ökar utmaningarna i fråga om kompetens.

I kartläggningar av kompetensen har biblioteket betonat följande områden: nya öppna arkitekturer, metadata och tjänster för öppna data, nättjänster och främjande av åtkomst, kundadministration och produktifiering och digital kuratering.

Förankring av strategin och uppföljning av genomförandet

Nationalbiblioteket stöder förankringen av sin strategi genom att dra nytta av helhetsarkitekturen. I helhetsarkitekturen ingår beskrivningar av processerna. I fortsättningen kommer också den numeriska uppföljningen och indikatorerna att inkluderas.

I slutfasen av strategiarbetet beredd Nationalbibliotekets policyer: Policy för ett öppet Nationalbibliotek och Nationalbibliotekets policy för digital humaniora. I samarbete med bibliotekets kundorganisationer har biblioteket berett strategielement för tjänsterna FinELib och Finna.

Biblioteket genomför sin strategi på årsbasis i enlighet med sin verksamhetsplan och sina resurser. En årsrapport över hur väl verksamheten utfaller görs upp med hjälp av indikatorer som man har kommit överens om med undervisnings- och kulturministeriet och universitetet. Dessutom använder biblioteket nyckeltal för en noggrannare uppföljning av genomförandet.

Principerna för vår verksamhet

All bibliotekets verksamhet utgår från partnerskap, samarbete och försök.

2. Nationalbibliotekets strategi för perioden 2016–2020

Strategiska mål

Forskarnas och kundernas verksamhetsmiljö har blivit digitaliserad. Nationalbiblioteket eftersträvar med sina strategiska lösningar att skapa en effektiv och öppen miljö för kunderna.

Mål 1

Nationalbiblioteket producerar digitala tjänster för samhället.

Med det avser vi:

Vi främjar digitaliseringen i Finland genom att skapa tjänster för forskare och allmänheten med hjälp av nya metoder och tjänstekoncept. Biblioteket producerar innehåll för webben och når ut till nya kunder och samarbetspartner genom att utnyttja nya tjänstekanaler. Biblioteket ökar sin genomslagskraft i samhället och kostnadseffektiviteten genom att öka utbudet av tjänster.

Nationalbiblioteket som förändringskraft

Väsentliga delar av de offentliga tjänsterna för allmänheten erbjuds numera på nätet. Nationalbiblioteket vill vara en viktig kulturell förändringskraft som erbjuder sina samlingar, metadata och tjänster enligt kundernas och omfattande medborgarkategoriernas behov. Nättjänsterna ökar samlingarnas synlighet och bibliotekets nya tjänsteprofilers synlighet.

Biblioteket vill lösa de utmaningar som licensieringstjänsterna för e-resurserna och de stigande kostnaderna innebär och ta fram upphovsrättsliga lösningar som stöder delning av material.

Biblioteket främjar öppen vetenskaplig publicering i samband med förhandlingarna om nationella licenser. Metadata som produceras av biblioteket ger utgivarna kostnadsfördelar och stöder affärsverksamhet inom olika samhällssektorer.

Klientskap och förväntningar

Kultur- och forskningsorganisationer, utgivare, materialproducenter och enskilda informationssökande (studerande, forskare, näringsidkare och allmänheten) är våra kunder.

Kundernas förväntningar

Det förväntas att Nationalbibliotekets tjänstekoncept förnyas kontinuerligt och smidigt och att tjänsterna utvecklas i samarbete och kundorienterat. Biblioteks nätverket behöver en nationell policy för att utveckla administreringen av de tryckta samlingarna, förvaringen och e-resurserna. Datasystemen måste kunna användas gemensamt och de måste basera sig på modularisering.

Spjutspetsar

På följande sätt uppnår vi målen:

- Vi producerar tjänster som ingår i den nationella tjänstearkitekturen
- Vi förmedlar det digitaliserade kulturarvet till en allt större användarkrets

Vilka mål har vi uppnått år 2020?

- Bibliotekets centraliserade tjänster kan användas i nätverket för offentliga tjänster
- Biblioteket är en attraktiv samarbetspartner när det gäller utveckling av digitala tjänster
- Antalet användare av bibliotekets digitala tjänster har trefaldigats

Mål 2

Nationalbibliotekets datalager och tjänster stöder öppen tillgång.

Med det avser vi:

Vi tar systematiskt fram lösningar som stöder återanvändning av innehåll och data. Med hjälp av våra lösningar kan kunderna utöka sina erfarenheter och skapa ny kunskap. Biblioteket är en viktig samarbetspartner när det gäller öppna data och produktionen av tjänster som bygger på öppna data. Biblioteket har särskild sakkunskap i metadata. Under strategiperioden utvecklar och stöder Nationalbiblioteket aktivt ekosystemet för beskrivning och beskrivande metadata. Ekosystemet omfattar utöver biblioteken också bokbranschens olika aktörer, utgivarna och övriga minnesorganisationer. Biblioteket har som mål att öka digitaliseringen av kulturarvet och göra det tillgängligt för en vid användarkrets.

Nationalbiblioteket som förändringskraft

I samhället finns en utbredd strävan mot öppenhet. Nationalbiblioteket vill främja öppen information. Biblioteket stöder forskningen och utgivarna genom att publicera öppna forskningsdata och gripa an nya utmaningar som gäller användningen av data. Bibliotekets roll växer när det gäller att möjliggöra användning av data och i fråga om publicering och förmedling av data. Biblioteket vill vara med om att göra det möjligt att skapa hållbara digitala tjänster och ny affärsverksamhet. Nationalbiblioteket främjar centraliserad samordning och

gott samarbete i nätverk. Biblioteket arbetar för att förnya friexemplarsnätverket och utvidga användningen av material som finns på nätet.

Klientskap och förväntningar

Forskare och studerande, utgivare, allmänheten och minnesorganisationerna är våra kunder. Tillsammans med andra organisationer producerar vi material för webben.

Kundernas förväntningar

Biblioteken/användarna och utvecklarna förväntar sig att Nationalbiblioteket erbjuder tjänster för och centraliserad administration av öppna data. Biblioteken önskar att Nationalbiblioteket erbjuder centraliserade tjänster för långtidsbevaring. Biblioteken önskar också att Nationalbiblioteket centraliserat skulle ansvara för den sakkunskap som gäller informationsrätt i fråga om öppen tillgång och digitalisering.

Spjutspetsar:

På följande sätt uppnår vi målen:

- Vi förnyar det nationella ekosystemet för beskrivningar
- Vi bygger infrastrukturer som stöder öppen publicering
- Vi skapar lösningar som främjar återanvändning och komplettering av innehåll

Vilka mål har vi uppnått år 2020?

- Nationalbiblioteket är en viktig expert och serviceproducent i fråga om öppna data, metadata, publikationsarkiv och innehåll
- Biblioteket är känt för att vara ett centrum för det publicerade kulturarvet
- Vi digitaliserar minst en miljon sidor om året

Mål 3

Vi skapar förutsättningar för digitala forsknings- och lärmiljöer.

Med det avser vi:

Nationalbiblioteket erbjuder material och metoder för forskning inom digital humaniora och utvecklar dem till en framgångsfaktor inom området. Biblioteket deltar i att bygga upp projekt, sakkunskap och metoder inom digital humaniora. Biblioteket stöder öppen publicering inom alla vetenskapsområden.

Nationalbiblioteket som förändringskraft

Genom sina lösningar för det digitala biblioteket stöder Nationalbiblioteket forskningens internationella mål och universitetens konkurrenskraft. Den dataintensiva forskningen och vetenskapen ökar och expanderar och förutsätter digitala material och forskningsmiljöer (big data m.m.). Nationalbiblioteket utvecklar lösningar för den öppna vetenskapen.

Klientskap och förväntningar

Forskarna och forskningsgrupperna, universiteten och forskningsinstituten är bibliotekets kunder och de nationella och internationella forskningsinfrastrukturerna är bibliotekets samarbetspartner.

Kundernas förväntningar

Till Nationalbibliotekets styrkor hör att biblioteket känner sina traditionella kunder inom forskarsamhället och det digitala bibliotekets kunder och att biblioteket kan marknadsföra och skräddarsy tjänsterna. Bibliotekets tjänster uppfattas som en viktig del av forskningsprocessen. Nationalbiblioteket deltar som partner i diskussionen om nationella forskningsstrategier och riktlinjerna för utveckling av forskningen.

Spjutspetsar

På följande sätt uppnår vi målen:

- Vi utvecklar tjänster för digitala humaniora i forskningsprojekt och forskningsgrupper
- Vi stöder öppen vetenskaplig publicering och öppen datadelning

Vilka mål har vi uppnått år 2020?

- Nationalbiblioteket erbjuder etablerade forskningsdatatjänster och har goda samarbetspartner, med vilka man gemensamt stöder den finländska forskningens kvalitet och utveckling
- Nationalbiblioteket medverkar som partner i tre betydande forskningsprojekt

Verkställighetsprogram för perioden 2016–2020

Mål 1: Nationalbiblioteket producerar digitala tjänster för samhället	
Vi producerar tjänster som ingår i den nationella tjänstarkitekturen	<ul style="list-style-type: none"> - Finna integreras på ett ändamålsenligt sätt i den nationella tjänstarkitekturen (Finna.fi) - Digi/Digi2 integreras på ett ändamålsenligt sätt i den nationella tjänstarkitekturen - Andra tjänster som bör integreras identifieras (t.ex. namndatatjänster; URN och ISNI har redan tagits upp på vägkartan) - Ett nytt bibliotekssystem som stöder bibliotekstjänsterna planeras, anskaffas och tas i bruk (NB, högskolebiblioteken och Melinda-biblioteken)
Vi förmedlar det digitala kulturarvet till en allt större användarkrets	<ul style="list-style-type: none"> - Vi tar initiativ och arbetar aktivt för reformen av lagen om deponering och förvaring av kulturmaterial - Vi planerar och genomför användarvänliga presentationer av det digitala materialet för en bred allmänhet - Vi digitaliserar dagstidningar och utvalda tidskrifter fram till 1945 och gör dem öppet tillgängliga - Vi digitaliserar de tidigast utgivna böckerna i Finland - Vi medverkar aktivt i nätverk för att skapa juridiska tjänster för digitaliserade data - Vi utarbetar en kommunikations- och marknadsföringsplan för digitala material och genomför planen
Mål 2: Nationalbibliotekets datalager och tjänster stöder öppen tillgång	
Vi förnyar det nationella ekosystemet för beskrivningar	<ul style="list-style-type: none"> - Metadata görs tillgängliga genom öppna länkade data - En nationell metadatatjänst grundas (inklusive namndatatjänst, identifieringskoder, RDA)
Vi bygger infrastrukturer som stöder öppen publicering	<ul style="list-style-type: none"> - Infrastrukturen för publikationsarkiv utvecklas (parallell arkivering och den offentliga förvaltningens publikationer) - Publikationsarkivsverksamheten samordnas nationellt i samarbete med forskningsorganisationerna - Sök- och presentationssystemet utvecklas för en bred användarkrets (t.ex. användningen av dagstidningar)
Vi skapar lösningar som främjar återanvändning och komplettering av innehåll	<ul style="list-style-type: none"> - Gränssnitten utvecklas (Digi, Finna, Fennica) och testas i pilotprojekt och man informerar om resultaten - Länkning mellan publikationer och forskningsdata
Mål 3: Vi skapar förutsättningar för digitala forsknings- och lärmiljöer	
Vi utvecklar tjänster för digitala humaniora i forskningsprojekt och forskningsgrupper	<ul style="list-style-type: none"> - Egna metadata och material (datakatalogen, beskrivning av format och innehåll, metadata som gäller användarrättigheter, öppna gränssnitt) tillgängliggörs - Partnerskap för utveckling av digitala forskningsmiljöer etableras - Insamling och lagring av material sker utifrån forskarnas behov

	<ul style="list-style-type: none"> - Policyn för digitala humaniora genomförs och man informerar om den
Vi stöder öppen vetenskaplig publicering och öppen datadelning	<ul style="list-style-type: none"> - Ett koncept för öppna forskningsdata utvecklas. Verktyg för hantering och beskrivning av forskningsdata tas fram för forskningens behov. Vi utvecklar förutsättningar för att förvara forskningsdata och fastställer vår egen roll i utvecklingsarbetet - Utvidgad användning inom forskning och undervisning av material som omfattas av upphovsrätten – påverkan på den nationella lagstiftningen - Integrering av nationella infrastrukturer (ATT, Finna ...) - Öppen vetenskap främjas som en del av förhandlingarna om nationella licenser - En strategi utarbetas för depåbibliotekets tjänster, och medverkan i Memory Park utreds